

a



FUNDACJA TAURUS

ZAPIS

ZWYKŁY

BIULETYN PRAWNY NUMER 1
PUNKTU NIEODPŁATNEJ POMOCY
PRAWNEJ NR 1 I 2 W POZNANIU



Z

Podstawa prawna. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. Nr 16 poz. 93 z późn.zm). Księga czwarta. Spadki. Art. 922 – 1088.

ZAPIS (Legat)

Powołanie spadkobiercy w testamencie holograficznym to rozrządzenie testamentowe umożliwiające osobie fizycznej podzielenie między spadkobierców zgodnie z własnym uznaniem zgromadzonego majątku i to na wypadek śmierci. Stąd też wola spadkodawcy rozrządzenia składnikami majątku może wyrażać się także poprzez zapis zwykły testamentowy (legat), przy założeniu oczywiście, że testament jest ważny.

Przez pojęcie zapisu zwykłego należy rozumieć zgodnie z art. 986 K.c. § § 1, to że spadkodawca może przez rozrządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby. Dlatego istnieje wymów indywidualnego oznaczenia zapisobiercy. Wskutek tego osobą, na rzecz której został uczyniony taki zapis nazywana jest zapisobiercą. Należy pamiętać, że zapisobierców nie różnicuje się negatywnie. Zatem czy jest to osoba fizyczna czy prawna nie stanowi to żadnej przeszkody aby dokonać na ich rzecz zapisu. Ważne jest aby w chwili otwarcia spadku zapisobierca miał zdolność do dziedziczenia. Wierzytelność z tytułu zapisu zwykłego jest zbywalna i dziedziczna. W razie śmierci zapisobiercy przed wykonaniem zapisu zwykłego wierzytelność może przejść na jego następców prawnych, o ile z istoty zobowiązania nie wynika, że wygasa ono z chwilą śmierci uprawnionego.

Na skutek takiego rozrządzenia majątkiem pomiędzy zapisobiercą, a spadkobiercą powstaje stosunek prawny i to o charakterze zobowiązaniowym. W stosunku tym zapisobierca występuje jako wierzyciel natomiast spadkobiercą jest tutaj dłużnikiem. Świadczenie stanowi konkretny przedmiot zapisu.

Chwilą powstania stosunku prawnego jest data otwarcia spadku. Datą otwarcia spadku jest natomiast chwila śmierci spadkodawcy. W tym momencie rodzi się stosunek zobowiązaniowy na mocy którego zapisobierca ma roszczenie względem

spadkobiercy lub spadkobierców o spełnienie świadczenia z tego tytułu przy tym co istotne z chwilą otwarcia spadku zapisobierca nie staje się automatycznie właścicielem zapisanej rzeczy. Aby przejąć zapisaną rzecz i stać się jej właścicielem potrzebne jest zawarcie odrębnej umowy rzeczowej – umowy rozporządzającej - przenoszącej prawo własności rzeczy na zapisobiercę.

W przypadku zapisu zapisobierca nie staje się także następcą prawnym po spadkodawcy. Dla wyjaśnienia – spadkobierca, a nie zapisobierca wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki po spadkodawcy bowiem dziedziczy po nim aktywa spadkowe jak i pasywa (długi itd.). jednakże do takiej sytuacji może dojść w przypadku gdyby zapis ten wyczerpywał cały lub prawie cały majątek spadkodawcy. Wtedy zapisobierców uznaje się za spadkobierców ze wskazanymi powyżej konsekwencjami.

Przedmiotem zapisu zwykłego stanowić mogą prawa lub rzeczy wchodzące w skład spadku. Zapis zwykły dotyczyć może obowiązku przeniesienia własności rzeczy, ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego, spełnienie świadczenia pieniężnego, zwolnienie z długu, zaniechanie wykonywania pewnych uprawnień, dostarczania środków utrzymania itd.

Zapis zwykły dotyczyć może przeniesienia prawa własności nieruchomości. Należy mieć na uwadze fakt, że ten zapis nie będzie doniosły prawnie gdy dotyczyć będzie rozwarstwienia składników tj. spadkodawca na rzecz jednej osoby uczynił zapis nieruchomości budynkowej natomiast na rzecz innej osoby dokonał zapisu nieruchomości gruntowej na której posadowiony został ten zapisany budynek. Zgodnie z zasada superficies solo cedit – wszystko co wzniesiono na gruncie stanowi część składową gruntu i przypada jego właścicielowi. Rozrządzając w powyższy sposób spadkodawca naruszył by tę zasadę dlatego zapis byłby w tej części nieważny.

Zapis zwykły zawarty w testamencie dotyczyć może ułamka wartości udziału spadkowego. Tutaj w celu określenia wielkości wartości tego udziału przyjmuje się chwilę dokonania zapisu lub gdy tę wartość ustala Sąd moment orzeczenia o nim. Jednakże w celu uniknięcia perturbacji spadkodawca może wartość tego udziału określić w testamencie.

Przedmiotem zapisu stanowić może obowiązek, który nakłada wykonywanie spełniania powtarzających się świadczeń, np. płacenia renty zapisobiercy. Trzeba wskazać, że zapis zwykły może zostać uczyniony także pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu.

Wykonanie zapisu podlega przepisom regulującym wykonanie zobowiązań. Roszczenie z tego tytułu realizowane może być w postępowaniu procesowym lub w postępowaniu o dział spadku. Dochodzenie spełnienia świadczenia zapisu zwykłego zapisobierca może realizować poprzez wytoczenie powództwa o jego wykonanie. To na wypadek gdyby obciążony jego wykonaniem (spadkobierca) nie chciał żądania spełnić. Dodatkowym zabezpieczeniem na powyższą okoliczność jest odpowiedzialność obciążonego rozciągająca się na cały jego majątek.

Zobowiązanie wykonania zapisu zwykłego jest zobowiązaniem osobistym. Toteż w przypadku jego niewykonania lub nienależytego wykonania obciążony zapisem ponosić może także odpowiedzialność odszkodowawczą na zasadach ogólnych.

W przypadku gdyby zapis zwykły obejmował rzecz niepodzielną zapisobierca może uiścić odpowiednią sumę pieniędzy i w ten sposób zrealizować swoje żądanie. Jeżeli osoba na rzecz której został uczyniony zapis, nie chce lub nie może być zapisobiercą, obciążony zapisem zostaje zwolniony od obowiązku jego wykonania, powinien jednak w braku odmiennej woli spadkodawcy wykonać dalsze zapisy. W konkluzji zapis także można odrzucić.

Roszczenie z tytułu zapisu przedawnia się z upływem lat pięciu od dnia wymagalności zapisu.

Krzysztof Jankowski
radca prawny